

Om selvevaluering

Folkehøgskoleforbundet og NKF
Odd Haddal og Sindre Vinje, 2016

VIKTIG:

Dette dokumentet skisserer synet på selvevaluering i FHF og NKF.

Selvevaluering omfatter skolens arbeid med å bli en bedre folkehøgskole. Med andre ord: Selvevalueringen er ikke en rapport, men et verktøy til selv å vurdere skoleåret, til å bli bedre. Dokumentasjonen av selvevalueringen har flere målgrupper: de ansatte, styret, Udir og andre interessenter (elevenes familier, folk flest, politikere, pressen og offentligheten). Hovedleseren er av den offentlige rapporten er Udir, hovedleseren av beskrivelsen av selvevalueringen er de ansatte.

Selve rapporten forteller om skolens arbeid i løpet av året, spesielt om innsatsen for å bli bedre. Den er et offentlig tilgjengelig dokument og bør ikke være for lang og detaljert. Tenk på personvern og taushetsplikt når den skrives. Navn på elever og ansatte hører ikke hjemme her.

I praksis er beskrivelsen av selvevalueringen som regel identisk med rapporten, men iblant kan beskrivelsen være grundigere og inneholde mer detaljerte tolkninger/analyser.

Selvevalueringsrapporten er en fortelling til offentligheten om skoleåret som nettopp er slutt. Den skal kunne leses som enkeltstående fortelling, men bidrar også til å fortelle skolens historie.

De aller fleste skolene har nå mange års erfaring med prosessen og rapporten, men her kommer noen påminninger og forslag. Slik vi forstår loven, er selvevaluering og kvalitetsutvikling likestilt, og i praksis blir kvalitetsutviklingen en del av selvevalueringen av hele skolen.

Dette dokumentet omfatter selvevaluering slik den beskrives i Folkehøgskoleloven av 2002, kommentarer til punktene i loven og noen kommentarer til prosjektet om Aksjonsforskning og bærekraft (AB-prosjektet).

Folkehøgskoleloven §2, h:

Skolen skal utarbeide prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling som sikrer de tilsatte og elever medvirkning. Det skal utarbeides en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig.

Forskrifter § 14:

Hver skole skal utarbeide en dokumentasjon som klargjør og definerer skolens verdigrunnlag og målsetting. Dokumentasjonen skal også omfatte prosedyre for selvevaluering, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling.

Skolen utarbeider hvert år en selvevalueringsrapport. Rapporten sendes innen 1. juni til departementet (Nå: Utdanningsdirektoratet).

Kommentarer til punktene i lov og forskrifter:

1. Verdigrunnlag og målsetting

- a. Verdiene skolen bygger på (*jfr. § 1: Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.*)
- b. Skolens pedagogiske målsettinger
- c. Mange skoler ser sammenhengen mellom verdier og målsettinger ved å bygge verdiene inn i målsettingene. (For eksempel: "Styrke toleranse gjennom økt kunnskap om ulike kulturer og konkrete kulturmøter." Andre nyttige verb: Fremme, bygge, legge til rette for, bistå med, osv)
- d. Det ville være interessant om skolens syn på allmenndanning også ble med her.

2. Selvevalueringsrapporten er offentlig tilgjengelig. Det betyr flere ting:

- a. Folk må få den hvis de ber om den. Om de(n) befinner seg på nettsiden eller ikke, er opp til skolen. Mange foretrekker å ikke legge dem ut der. Administrasjonen har ansvar for at de(n) er tilgjengelige.
- b. Personvern og taushetsplikt er viktig: Dette er en vanskelig avveining. Om elevene har kritiske kommentarer til musikk læreren (som skolen bare har én av) vil de lett spores tilbake til vedkommende som jo er oppgitt med navn (og bilde) på nettsidene. Data som kan være sensitive for enkeltpersoner, bør som hovedregel "nøytraliseres". Av hensyn til personvern og taushetsplikt er det viktig å tenke gjennom hvilke opplysninger/ data som skal brukes internt på skolen og hvilke som kan/bør deles med offentligheten. Navn på elever og ansatte er egentlig ikke nødvendige i rapporten.
- c. Selvevalueringsrapporten skrives for andre enn dem som kjenner skolen "innenfra". Stammespråk og lokale uttrykk kan både skape farge: "Kullkjeller'n var elevenes viktige samlingssted ..." og forvirring: "elevene var misfornøyde med DIG (???) og skapte egne møteplasser". (Fiktive eksempler.)

3. Kvalitetsutvikling gjelder de store linjene. Spørsmålet som ligger under, kan formuleres omtrent slik: "På hvilke(t) område(r) har skolen i år arbeidet (systematisk) for å bli bedre?" Det er ikke nødvendig med et konkret "forskningsspørsmål," i rapporten er det tilstrekkelig å fortelle hva temaet er (for eksempel "en bærekraftig skole" eller "bærekraft i teori og praksis"). Tidligere års erfaringer og drøftinger kan

- (og bør) også klinge med i rapporten.
- a. Årets fordypningsområder, for eksempel bærekraft eller andre prosjekter, dannning, internatlivet, reising, kulturmøter, osv
 - b. Nye eller oppussede bygninger
 - c. Nye linjer
 - d. Osv.
4. Kvalitetssikring gjelder det daglige arbeidet. Spørsmålet som ligger under, er omtrent slik: "Har skolen i år (i det alt vesentlige) fungert etter planene og oppfylt målsettingene ('løftene til elevene')?" Punktet kan begynne med en kort oversikt over skolen ("Skolen har allmenn pedagogisk profil, og de 85 elevene var fordelt på seks linjer ...") En utdyping av dagliglivet med gode og uheldige erfaringer kan for eksempel omfatte:
- a. Linjetilbudet
 - b. Elevantallet
 - c. Elevsamtalen
 - d. Årlige eller faste (spørre)undersøkelser
 - e. Samarbeid med andre
 - f. Måltider (for eksempel obligatoriske måltider, fokus på frukt og grønt, osv.)
 - g. Morgensamlinger, ord for dagen
 - h. Fravær/oppmøte
 - i. Valgfagene
 - j. Ansatte
 - k. Kurs og videreutdanning av ansatte
 - l. Prosjekter (skoleutvikling)
 - m. Medieomtale av skolen
 - n. "Carpe diem": Skolen la hverdagen til side på grunn av et planlagt eller aktuelt forhold (bøssebæring, krisehjelp).
 - o. Ny eier
 - p. Osv.
5. Medvirkning. Ansatte og elever skal medvirke i selvevalueringsprosessen. Det kan for eksempel bety:
- a. at elever (alle eller representanter) og ansatte (alle eller representanter) deltar i planleggingen av årets selvevalueringsprosess og representanter deltar i gjennomføringen
 - b. at skolen stiller spørsmål som elevene får si sin mening om
 - c. at elevene (for eksempel ved elevrådet) kan ta initiativ til spørsmål og saker som bør med i prosessen
6. Selvevalueringsrapporten
- a. Sendes inn til Udir innen 1. juni.
 - b. Brukes internt til vurdering av skoleåret og planlegging av neste

7. Prosedyre for selvevaluering

- a. I hovedsak betyr prosedyre hvordan selvevalueringprosessen ble gjennomført i løpet av året, egentlig på alle aktivitetsområder.
- b. Flere skoler konsentrerer seg om å beskrive kvalitetsutviklingen: Hva temaet er og hvorfor det er aktuelt, verktøy, deltagelse (respondenter), funn (analyse / tolkning) og tiltak (planer videre).
- c. Flere skoler legger planer for hvilke aktivitetsområder de vil se nærmere på temaer for selvevalueringen i en del år framover
- d. Flere skoler lar hvert aktivitetsområde lage sin egen "minirapport" som bakes inn i selvevalueringrapporten.
- e. Flere skoler velger en fortellende form der rapporten får mer preg av året som gikk, elevenes interesser, og hva som var viktig. I denne formen vil rapporten måtte dekke de påkrevde momentene, selv om det skjer på en mer uformell måte.

FORSLAG til generell prosedyre for selvevaluering

Skolene har utviklet sine egne prosedyrer for prosessen på skolen og for rapporten. Som bakgrunnsmateriale presenterer vi her et forslag til prosedyre og verktøy som ble utviklet av flere skoler i fellesskap. Bruk de punktene som passer i skolens opplegg.

1. Begynn rapporten med en kort oppsummering av året
2. Klargjør skolens verdigrunnlag og målsettinger
3. Lag en gjennomgang av skolens daglige arbeid (kvalitetssikring)
4. Velg tema for eventuelt «dypdykk» i (én eller to av) skolens aktiviteter eller prosjekter (kvalitetsutvikling)
5. Utnevnt de ansvarlige for prosessen og bestem hvem som skal delta (medvirkning)
6. Bestem (del)mål for temaet
7. Bestem hvilke verktøy som bør brukes
8. Samle inn opplysninger (data)
9. Lag en sammenfatning og pek på interessante trekk i dataene (analyse)
10. Skriv hva dere tror opplysningene betyr (tolkning, refleksjon)
11. Skriv om analyse og tolkning til "vi kan bli bedre"-setninger og "vi er gode til"-setninger
12. Fortell hva skolen har tenkt å gjøre (tiltak)
13. Fortell hvilke resultater tidligere (fjorårets) tiltak førte til

FORSLAG til verktøy som kan brukes i selvevalueringen:

- observasjon
- spørreskjema
- intervju
- innholdsanalyse (dokumentlesing, o.l.)
- loggbok (dagbok)
- fokusgruppe
- selvportretter
- gruppesamtaler
- rollespill eller situasjonsspill
- kunstneriske uttrykk
- kaféopplegg,
- blick på skolen utenfra, osv.